

(na rozdíl od borůvky, která má i dužinu bobulí tmavou). Květy jsou celkem nenápadné – jedná se o drobné narůžovělé baňkovité kvítky uspořádané v jedno až čtyřkvětých hroznech. Kvete obvykle na přelomu května a června. S další příbuznou, brusinkou (*Vaccinium vitis-idaea*), si vlochny lze splést jen těžko, protože je několikanásobně větší než brusinka a má samozřejmě jinou barvu plodů.

Samotný druh je rozšířen od arktického po mírné pásmo severní polokoule. V jižnějších oblastech areálu je výskyt soustředěn pouze do horských oblastí. V České republice je vlochně bahenní hojně rozšířena v horských polohách (např. Šumava, Krušné hory, Krkonoše, Slavkovský les), na stanovištích v nižších nadmořských výškách se s ní setkáme jen vzácně. Jako většina rostlin čeledi vřesovcovitých (*Ericaceae*) preferuje kyselá stanoviště. Většinou ji najdeme na vlhčích místech, zejména rašeliništích a rašelinných loukách, ale mnohdy se vyskytuje i na smilkových loukách a vřesovištích (např. v NPP Tři křížky ve Slavkovském lese). V Karlovarském kraji je poměrně hojná ve Slavkovském lese a v Krušných horách, zejména díky přítomnosti vhodných stanovišť.

S vlochní je spjat i výskyt v naší přírodě ohroženého druhu žlutáaska borůvkového (*Colias palaeno*), jehož housenky jsou potravně vázány výhradně na tento rostlinný druh. V České republice a celé střední Evropě je výskyt žlutáaska borůvkového reliktní (pozůstatek po posledním zalednění). Na našem území jsou populace soustředěny převážně do horských oblastí (např. Šumava, Slavkovský les, Krušné hory), kde byla zachována ve větší míře rašeliniště – tedy biotopy jeho hostitelského druhu.

Samotný výskyt vlochně v Doupovských horách je velmi neobvyklý a to zejména kvůli absenci vhodných

stanovišť. Proto jsem byl mile překvapen, když jsem již v roce 1995 našel tři keřičky této rostliny v jihozápadní části Doupovských hor u obce Bražec ve smilkovém porostu s ostrůvky vřesovišť v západní části rybníční soustavy „Hlíňáky“ (Loc: 50°10'17"N, 13°2'09"E). V průběhu let byly díky úpravám jednotlivých rybníků bohužel dva keře zničeny. V současné době se na lokalitě nachází pouze jeden plodný keř, který měl v roce 2006 šestnáct zralých bobulí.

Použitá literatura:

Beneš J., Konvička M., Dvořák J., Fric Z., Havelda Z., Pavlíčko A., Vrabec V., Weidenhoffer Z. [eds.] (2002): Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana. I., II. [Butterflies of the Czech Republic: Distribution and conservation I., II.] - Společnost pro Ochranu Motýlů, Praha, 857 pp.
Hejný S. et Slavík B. [eds.] (1990): Květena České republiky 2. [Flora of the Czech Republic.] - Ed. Academia, Praha, 540 p., 119 tab., 1 photo color

Tomáš Dostál
Krajské muzeum Cheb

Nejvýznamnější události na Chebsku v průběhu první světové války 1914-1918

Krušná léta první světové války zasáhla podstatným způsobem nejenom do života vojáků na všech frontách tohoto konfliktu ale výrazně se promítla rovněž do všedních a každodenních strastí v zázemí bojujících států. Odchod značné části

Fotografie uprchlíků z Haliče v Chebu a Františkových Lázních.
Foto archiv Krajského muzea Cheb

mužské populace do armády způsobil přenesení dalších těžkých břemen na již i tak velmi zatížená bedra žen, jejichž údělem nadále zůstávala nejenom neustávající starost a péče o chod domácností, ale k těmto povinnostem navíc nově přibýlo i zapojení se do válečné výroby v továrnách a všeobecné suplování chybějící mužské síly. K těmto těžkostem se postupem let přidával stále větší nedostatek všeho potřebného. V důsledku válečného strádání, tíživé hospodářské a sociální situace, všeobecné nouze, bídy a s tím spojeného hladu umírali lidé v týlu často stejně rychle a zbytečně jako na bojišti.

To všechno negativně ovlivnilo i život na Chebsku a v přilehlých regionech. Zvláště obyvatelé horských a podhorských oblastí Krušnohoří, kde nepříznivé klimatické podmínky nikdy příliš nepřály rozvoji zemědělství, zakusili nevídané utrpení.

Uprchlíci z Haliče na Chebsku:

Po počátečních úspěších rakousko-uherských sil na východní frontě v létě 1914, následovala na přelomu srpna a září série porážek, v jejichž důsledku monarchie dočasně ztratila rozsáhlá území východní a střední Haliče. Rusové mimo jiné ovládli Lvov a neprodyšně sevřeli strategicky významnou pevnost Přemyšl. Tyto události zapříčinily příliv ohromného množství především Poláků a Židů z obsazených oblastí

do západnějších částí podunajského soustátí. Do Chebu dorazil první uprchlický transport, složený z několika set převážně starších lidí, žen a dětí nejrůznějšího věku, v polovině listopadu 1914. Ve Františkových Lázních se na čtyři sta prchajících objevilo 17. listopadu. Do konce měsíce bylo v Chebu a okolních vsích ubytováno téměř devět set zoufalých a často též zubožených běženců, jimž velkou pomoc poskytovali zdejší souvěrci a okresní hejtmanství. K 1. červnu 1915 dosáhl celkový počet uprchlíků 1167 osob a stále přicházeli další.

V této době se v péči o nešťastníky již výrazně angažoval také stát, který jenom v květnu 1915 poskytl příspěvek na nákup ošacení a bot ve výši 30 000 korun. Do konce srpna přišlo na podporu nově přichozích dalších 7000 korun. Významným způsobem se na zlepšení nuzných životních podmínek běženců

podílely také různé dobročinné spolky i soukromé osoby, které v období od února do září 1915 poskytl například jenom pro uprchlíky ve Františkových Lázních peněžní dar ve výši 15 000 korun a k tomu ještě 100 beden potřebného materiálu rozličného druhu. Výrazem díky za mimořádně starostlivou a obětavou péči se stalo poděkování, které jménem všech utečenců uveřejnili na jaře 1915 v tehdejších chebských novinách "Egerer Zeitung" jejich zástupci.

Po vítězství armád centrálních mocností, to znamená Německa a Rakousko-Uherska, v bitvě u Gorlice na počátku května roku 1915, byla ruská vojska zatlačena daleko na východ. Otevřela se tak možnost návratu haličských Židů a Poláků do jejich původních domovů. Postupný odjezd běženců probíhal po celý srpen a září 1915, kdy se z dočasného útočiště v Chebu a okolí vrátili do svého rodného kraje poslední uprchlíci.

Zajatecký tábor v Chebu:

Koncem února 1915 bylo rozhodnuto o

výstavbě tábora určeného převážně pro ruské válečné zajatce. Zařízení vzniklo v poměrně krátké době v prostoru chebského vojenského cvičiště ležícího v tehdejší době jižně od města, za nádražím, při silnici do Podhradu. Po dokončení stavby se v areálu nacházela téměř stovka dřevěných baráků, sloužících jako ubytovny, umývárny se sprchami, dezinfekční objekty, prádelny, skladiště mouky, pekárný, krejčovské, ševcovské a truhlářské dílny. Dále zde byla ošetřovna, ubikace pro asi 800 mužů ostrahy, důstojníky, lékaře a velitele. Tábor, disponující vlastním elektrickým osvětlením a vodovodem, byl v podstatě naprosto soběstačný. Vše pro jeho potřeby se vyrábělo a připravovalo přímo v areálu, od okolního světa byl oddělen hustým dvěma metry vysokým drátěným plotem, který zesilovaly strážní věže. Veřejnosti byl přístup striktně zapovězen. Jistou kuriozitu představovala modlitebna pro zajatce muslimského vyznání, kterou dokonce doplňoval vysoký minaret.

První kontingent zajatců z ruské fronty, jednalo se o skupinu 400 vojáků, dorazil do

Pracovní skupina ruských válečných zajatců v Chebu, v dnešní Jakubské ulici.
Foto archiv Krajského muzea Cheb.

města před polednem 24. března 1915. Četnými transporty, jež souvisely s vítězným postupem armád centrálních mocností na východě, bylo v následujících měsících takřka dosaženo zamýšlené kapacity tábora, to znamená 10 000 mužů. Na sklonku léta 1915 byl v nedaleké Všeboři založen také zajatecký hřbitov, který doznal v roce 1917 četných úprav a stal se tak důstojným místem odpočinku zemřelých. Byly zde vztyčeny dva pomníky, jeden určený pro muslimy, ozdobený půlměsícem, hvězdou a arabskými citáty z koránu, s věnováním v ruštině a tatarštině a druhý pravoslavný, v podobě žulového monolitu představujícího ortodoxní kříž s ruským starocírkevním nápisem a dále věnováním v ruštině a gruzinštině.

Pokud jde o zaopatření zajatců potravinami, je na místě citovat pro ilustraci článek, jenž vyšel v "Egerer Zeitung" v květnu 1917: "Každý zajatec obdrží denně 400 gramů chleba, tedy 2,5 krát více, než řádně pracující občan na svůj potravinový lístek. Také cukru, tuku a mouky dostává zajatec přibližně tolik jako civilní osoby na lístky. Mimo to dostávají zajatci denně 150 gramů hovězího nebo rybího masa, brambor a luštěnin, nyní tak vzácných, obdrží tolik, že by jim mohli závidět občané z lepších kruhů."

V táboře internovaní vojáci samozřejmě nezháleli. Ba naopak byli využíváni na pomocné práce, převážně v zemědělství, v celém chebském regionu. Při této příležitosti docházelo také k pokusům o útěk, při nichž prchající často podporovalo místní obyvatelstvo. Takovéto aktivity ze strany civilistů byly ovšem posuzovány jako napomáhání k dezerci a trestány podle § 220 civilního trestního zákoníku nebo § 327 vojenského trestního zákona a to pokutou do výše 200 korun či dokonce vězením od 6 měsíců do 1 roku.

V souvislosti s uzavřením mírové smlouvy mezi sovětským Ruskem a

centrálními mocnostmi v Brestu Litevském na počátku března 1918 se přiblížil i konec chebského zajateckého tábora. Od počátku srpna téhož roku začaly internační zařízení pravidelně opouštět transporty s vojáky, kteří měli být repatriováni zpět do vlasti. Definitivní tečku za existencí tábora učinila až nenechavost zdejších obyvatel, kteří podle lakonické poznámky v "Egerer Zeitung" v prvních listopadových dnech veškeré použitelné vybavení za asistence vlastních vojáků zcela vyrabovali a rozkradli.

Návštěva zemského místodržícího v Čechách v Chebu a Františkových Lázních v květnu 1916:

Válečná léta našťastí nepřinášela pouze strádání, ale občas též veselejší události, při nichž bylo možné alespoň na chvíli zapomenout na těžkosti a strasti všedního dne. Jednu z nepočtených příležitostí k vítanému rozptýlení nabídl návštěva zemského místodržícího v Čechách Maxe hraběte Coudenhove v chebském regionu na jaře 1916.

Příjezd hraběte do Chebu byl naplánován na 20. května. V sedm hodin ráno se v nádražním salónku uskutečnilo první z celé řady honosných uvítání, jehož se s velkou vervou ujal tehdejší starosta Anton Friedrich. Poté se význačná návštěva i s doprovodem přesunula vozy na náměstí. Město se samozřejmě odělo do slavnostního hávu, ulice i uličky byly vyzdobeny prapory a vlajkami, trasu lemovaly zástupy jásajících obyvatel, mezi nimiž obzvlášť vynikali chebsští školáci s mávátky v rukou.

Delegace posléze zastavila před budovou okresního hejtmanství, v jejímž reprezentačním sále následovalo představování městské honorace. Hrabě Coudenhove vystupoval velice přátelsky, s každým si potřásl rukou a prohodil několik povzbuzujících slov. Také se živě zajímal o zdejší poměry, náladu obyvatelstva, otázky

zásobování a další problémy, které souvisely s válečným stavem. Podobné přijetí čekalo o chvíli později i v prostorách radnice, kde si místodržitel vyslechl císařskou hymnu v provedení kapely 29.zeměbraneckého pěšího pluku a zapsal se do pamětní knihy. V dopoledních hodinách se uskutečnila ještě prohlídka chebských pamětihodností, mezi kterými nechybělo například muzeum, kostel sv. Mikuláše či hrad, jímž byl hrabě doslova uchváten. Přesně hodinu po poledni hrabě, v souladu s detailně rozpracovaným časovým harmonogramem, nasedl zpět do vlaku a pokračoval dále do Aše. Odjezdu předcházelo vřelé rozloučení a poděkování za návštěvu, čehož se důstojně zmocnil opět starosta Friedrich.

V Aši nepobyl zemský místodržitel příliš dlouho a již v podvečerních hodinách 20. května dorazil do Františkových Lázní. Podobně jako v Chebu i zde došlo na uvítací zdravice, zápis do pamětní knihy a prohlídku města, lázeňských zařízení a pramenů. Hlavní program byl ovšem přichystán na následující den. Na vyzdobeném náměstí, které zaplnili členové veteránského spolku, sdružení dobrovolných hasičů, žactvo s celým učitelským sborem a mnoho dalších občanů, byly jednak proneseny obvyklé zdvořilostní projevy, jednak se zlatým hřebem celého pobytu hraběte stalo vysvěcení a položení základního kamene ke stavbě léčebného ústavu srdečních chorob, určeného zejména pro válečné navrátilce. Tečku za vzácnou návštěvou učinil závěrečný velkolepý banket, po němž se hrabě i s doprovodem odebral na nádraží a odeslal zpět do Prahy.

Použitá literatura

Anonym (1916): Das Gefangenenlager bei Eger, in: Egerer Jahrbuch 46, 1916, s. 175-185.

Anonym (1916): Der Statthalter von Böhmen in Eger und Franzensbad. Die

Anwesenheit in Eger am 20. Mai 1916. Die Anwesenheit in Franzensbad am 21. Mai 1916, in: Egerer Jahrbuch 47, 1917, s. 57-72.

Anonym (1916): Egerer Zeitung 1915-1918.

Wilkowitsch, A. (1916):, Die galizischen Kriegsflüchtlinge im Egerer Bezirke, in: Egerer Jahrbuch 46, 1916, s. 153-165.

Pavel Řepa

Správa CHKO Slavkovský les

Zajímavá ptačí návštěva ve Slavkovském lese

Stává se občas, že se v různých oblastech České republiky objeví zatoulaní jedinci ptačích druhů, které běžně žijí v zemích nám dost vzdálených. Jedna taková návštěva byla pozorována v letošním roce. Přesně v poslední den letošního května pozoroval a fotografoval lesník Dan Lindenberg v pastvinách u Ovesných Kladrub čtyři dospělé supy bělohlavé. Byli úplně vysílení, takže téměř nebyli schopni letu a ztěžka odletovali, až když se k nim člověk přiblížil do bezprostřední blízkosti.

Během dalších dnů se pomalu zotavovali, začali přeletovat na delší vzdálenosti a potulovali se v pastvinách na jižním úpatí Podhorního vrchu stále ve větším území, aby nakonec definitivně opět zmizeli asi po dvou týdnech. Poslední spolehlivě potvrzené pozorování jsme zaznamenali 10. června. Sup bělohlavý žije k nám nejbliže ve Španělsku, jižní Francii, severní Itálii a v Rumunsku. Vůbec nejbliže jsou nám zřejmě hnízdiště v Srbsku a Chorvatsku ve vzdálenostech asi 500 km na jih od našich hranic. Jeho